

== РАЗКАЗИ И СТИХОВЕ ==

Иванъ Г. Пеневски

М Ж К А

Тя блъсна едно полуразнебитената пжтна врата, която издаде глухъ тонъ, и влѣзе въ двора. Спре за мигъ. По лицето ѝ много бръчки, много повече отколкото тази сутринъ, преди да отиде да търси работа. Когато излизаше, надежда цѣвтѣше въ нейната душа. А сега? Защо хората сж толкова лоши? Не разбиратъ отъ немогия! Толкова много месеци безъ работа! И още колко ли ще се чака?!

Тя прокара ръка по бледото си чело, поприбра съвсемъ небръжно руситѣ си коси, които се навдигаха на малки облачета и подгонени отъ лекия и хладенъ вѣтрецъ се пилѣха въ страни и блесгѣха като златисти нишки подъ ударитѣ на хилавитѣ още слънчеви лъчи, и съ тия мисли се запжти къмъ малкия навесъ, който имъ служеше за пералня, кухня и мазе.

Майка ѝ заета съ пране, не бѣ усѣтила кога нейната снаха си е дошла. Мадкиятъ огънь почти догаряше на огнището отъ последнитѣ нѣколко парчета дърва.

— Ти перешъ?! — съ тонъ на сърдитъ пиянъ човѣкъ запита младата жена. Бръчкитѣ по лицето ѝ се разшириха; станаха по-дълбоки. Орловиятъ ѝ носъ, и той доби сърдитъ видъ.

— Ти перешъ, а това сж последнитѣ дърва! — сега вече съвсемъ едно заговори тя. — Зимата още не си е отишла. Когато довечера студа се зазжби съ какво ще затоплимъ стаята? Спре се до коритото, позамисли се и въ своята ядностъ ѝ преминаха спречквания изъ миналото на живота имъ. Припомни си, когато свекърва ѝ, съ какви не думи я наричаше. И за кикво? и тя сама не знаеше, не можеше да проумѣ. Даже я нарече развратница. Думата развратница я прорѣза дълбоко, като съ остъръ ножъ. Сега тази дума я озлоби още повече.

— Ти затова не знаешъ какво е икономия. Израстнала си въ охолство!

Тѣзи остри думи се забиха като отровни стрели въ сърдцето на старата. Очитѣ ѝ се свиха за да не пропѣстнатъ сълзитѣ — но когато ги отвори наново, като отпищенъ бентъ потекоха и закапаха върху ръцетѣ ѝ, които въ този мигъ бѣха се сковали въ частъ отъ полуизпранитѣ дрехи. Лицето ѝ взе много по-жжжно изражение отколкото по-преди. Тя разбра, че снаха ѝ не е могла да намѣри работа. „Но защо пъкъ така се отнася съ менъ? Азъ ли съмъ виновна за несполуката ѝ? Какво съмъ ѝ сторила!“ Думитѣ на снаха ѝ — израстнала си въ охолство — ѝ нанасяха поражение и безъ това на разклатеното ѝ здраве. Вдигна съ мжка очи и срещна очитѣ на младата жена, въ които горѣха зеленикави ядни пламъчета.

— Нима съмъ виновна, че нѣма работа?! — промълви тя и едновременно съ изказването на тѣзи думи, се зарови въ миналото. Неприличнитѣ думи, които тогава отправи къмъ снаха си. А защо се е отнесла къмъ нея така зле? Имаше ли причини: Нима финансовия крахъ на семейството имъ можеше да бжде причина за скарване?

Наистина, мжката ѝ бѣше тѣй голѣма, непоносима, но не бѣше ли мжката на всички еднаква; нима другитѣ членове отъ семейството имъ не страдаха, нима снаха ѝ не страдеше, може би и повече отъ нея? Сега чакъ виждаше, като че се пробужда отъ тежъкъ сънъ, — простата истина, която ѝ се налагаше и я заставяше да разбере сжщността на живота. Тогава, вмѣсто снаха ѝ да се оплаче на сина ѝ, пакъ тя наговори купъ ругатни и на двамата мжже по нейнъ адресъ. Сега преди да проумѣ истината, като че ли не виждаше, че снаха ѝ искаше да се залови на работа за да внесе въ кжщи, нали и двамата мжже сж безъ работа? пакъ щѣше да злослови и вика. Защо ние хората сме така лоши и заядливи? Искаше да каже още нѣщо, но не можѣ, пъкъ и не искаше. Не трѣбваше да се налива повече вода на полуразглобената воденица. Сега следъ толкова години, вижда ясно, че отъ немотия произлизатъ тѣзи крамоли въ семейството и продължи прането.

Снаха ѝ влѣзе въ кжщи и легна на коравото легло. Челото ѝ, лицето ѝ — цѣлото ѝ тѣло горѣше въ трѣскавъ огънь. А въ душата ѝ мжка, черна мжка. Защо хората сж тѣй коравосърдечни?! Сепна се отъ тия си мисли. Хората сж зли, но ние по-добри ли сме?! Факти. — Защо азъ оскърбихъ тази бедна, стара жена! Трѣбваше ли! Наистина, злобата, по-право огмѣщението заклокочи въ гърдитѣ ми, но азъ не трѣбваше ли да задуша всичко, не трѣбваше ли да се овладѣя? Спомени отъ миналия ѝ животъ: прелистила е доста обемисти книги, чела е толкова много. Работила е върху себе си. А защо тя, така бързо всичко забрави. Такава дребнаостъ отъ нейна страна. По този начинъ ли щѣха да се премахнатъ лошотииѣтъ въ живота? Този ли е начина за борбата противъ всѣко зло? Тя — майка ѝ, е напълно неграмотна. И сгрѣшила е. Ами, тя която бързо забравя вечернитѣ лекции на читалищнитѣ дейци въ малкия салонъ въ нейното родно село. Активното ѝ участие въ всѣко благородно дѣло. Работата — неспирната борба — да се вгълпи на тия бедни души — голѣмитѣ деца — да работятъ върху себе си, да се издигнатъ на едно по-високо стѣпало въ живота — за да могатъ да видятъ, да различатъ кое е зло, кое е добро. Тя се поуспокои. Бръчкитѣ по лицето ѝ взеха първия си видъ. И стана. Искаше да се извини предъ майка си, даже да погали изтрадалото ѝ лице, прошаренитѣ ѝ коси, но смѣлостъ нѣмаше. Излѣзе пакъ. Завърна се вечерата. Стѣпкитѣ ѝ равномерно кѣнтяха по полуизкъртената циментова дворна настилка. Седнаха да вечерятъ. Тя вдигна очи въ които не горѣше оня зълъ блѣсъкъ, и срещнаха очитѣ на свекърва си, и съ благъ гласъ продума: „Ще има за менъ работа, майко, следъ три дни. Обещаха ми“.

Лицето на старата жена се проясни. Нищо не каза. Но на душата ѝ стана по-леко.

Мжжетѣ се завърнаха и нѣмо присѣдиниха къмъ трапезата. Но тѣ нищо не узнаха.

Читатели, абонирайте се. Абонирайте и читалищата. Годишенъ абонаментъ 80 лв. платимъ на три пжти по 30 лв. пощ. чекова смѣтка 6537.